

MODUL DĚJINY UMĚNÍ A KULTURY
VÝZKUMNÉHO ZÁMĚRU Č. MSM 6198959225
MORAVA & SVĚT

UMĚNÍ V OTEVŘENÉM MULTIKULTURNÍM PROSTORU

ŘEŠITEL: PROF. PHDR. LADISLAV DANIEL, PH.D.

Výzkumný záměr „MORAVA A SVĚT – Umění v otevřeném multikulturním prostoru“ byl řešen průběžně po dobu sedmi let 2007 – 2013 vždy třicetičlenným týmem badatelů z Katedry dějin umění, Katedry muzikologie, Katedry divadelních, filmových a mediálních studií, Katedry germanistiky a Katedry historie a výsledek jeho týmové práce představuje celkem **736 publikačních výstupů** na vyčtená témata. Výzkumný záměr „MORAVA A SVĚT – Umění v otevřeném multikulturním prostoru“ se oborovým a interdisciplinárním bádáním obrátil k dosud jen okrajově zkoumanému komplexu uměleckých a kulturních podnětů, vstupujících do prostoru Moravy z evropských center a z celého světa, který se do doby VZ zatím nestal cílem výzkumu včetně povahy multikulturního prostoru Moravy v soužití jazykově českého, německého, latinského, různojazyčného židovského a slezského umění a kultury s řadou dalších evropských a světových uměleckých příměsí (např. rakouského, německého, polského, španělského, italského, nizozemského, francouzského umění). Cílem výzkumu VZ byly i podněty vycházející z prostoru Moravy a zanechávající stopy v evropském a světovém umění a kultuře. VZ hledal ve čtyřech oborech výzkumného záměru (dějiny umění, muzikologie, teatrologie, germanistika) modelové odpovědi na několik otázek:

- 1) Byla tendencí jednotlivých umění na Moravě a) jejich uzavřenost v areálu Moravy (s tíhnutím k Praze a Vídni), nebo b) jejich otevřenost a vstřícnost vůči Evropě a světu?
- 2) Jaká je konkrétní umělecká výměna Moravy s Evropou v „malých příbězích“, a jak se promítla do existence multilingválního a multikulturního prostoru Moravy?
- 3) Jak na sebe vzájemně v prostupném a otevřeném prostoru Moravy působila jednotlivá umění ve vzájemné interakci?

Vědecké zkoumání uměleckých a kulturních vztahů mezi evropskými regiony a centry byl veden tendencí zkoumat „malé příběhy“ díla, umělce, objednavatele, sběratele, vydavatele nebo divadelního podnikatele v nevelkém areálu, regionu, malé komunitě nebo tématu. Cílem výzkumného záměru se stalo vytvoření série modelových studií a monografií, které akceptovaly areálové hledisko a přinesly i syntetizující publikace.

Průzkumem několika rozsáhlých oblastí dějin výtvarných umění bylo prokázáno, že umělecky a kulturně Morava souvisela nerozpojitelnými svazky s rozsáhlým teritoriím Evropy, nerozlučně například s rakouským, německým a slezským uměním a že měla prohloubený vztah také ke vzdálenějším oblastem Evropy, zejména s italským, španělským, nizozemským a francouzským uměním. Monografie a syntéza čtyř knih, věnovaná olomouckému baroku jako nejvýznamnějšímu centru moravského umění a kultury baroka, ukázaly novou tvář baroka na Moravě, aniž byl zanedbán výzkum zdejšího středověku, renesance a 20. století.

Analytickými sondami i synteticky byla modelově pojednána hudba na Moravě a z Moravy v 17. až 20. století. Monografie zpracovaly hudbu za kardinála Dietrichsteina, přínos A. Michny z Otradovic, P. J. Vejvanovského a dalších tvůrců spjatých s kroměřížskou kapelou v 18. století, specifickou tvorbu komponistů 19. a 20. století (Brno-Ostrava-Olomouc), stavbu „romantických“ varhan a vývoj hudby v olomoucké katedrále od 19. st. Monografie a studie sledovaly hudbu, instituce a osobnosti 19. a 20. století z oblasti střední Moravy (např. E.

Ambros). Týmová práce vyvrcholila syntetickou publikací o hudební kultuře Olomouce v letech 1945-2013 ve všech souvislostech (geografických, institucionálních, stylových aj.).

Realizace VZ podstatně prohloubila poznání dějin vícejazyčného, zejména německy hraného divadla na Moravě jako součásti středoevropského (rakousko-uherského) kulturního kontextu do roku 1918 a upřesnila místo česky hraného divadla na Moravě v kontextu českých zemí po vzniku Československa v roce 1918. VZ zdůraznil jako jeden z nejvýznamnějších vývojových mezníků divadelní kultury ztrátu multikulturního charakteru kultury a umění na Moravě odsunem občanů Československa německé národnosti po 2. světové válce. VZ rozšířil nepočtený okruh historiků divadla na Moravě včetně nejmladší generace a přiblížil divadelní historiografii realizaci teritoriálně a časově obsáhlejšími syntézám.

Koncentrované dlouholeté bádání v materii moravské německé literatury umožnilo

- a) docílit heuristicky cenných výsledků, objevů zapomenutých autorů a textů,
- b) včlenit autory a texty do kánonu německé a rakouské literatury (z níž nadlouho zmizeli),
- c) usouvztažnit literární materiál do společensko-historického a duchovního kontextu evropského myšlení a umění,
- d) vyzkoušet na materii moravské německé literatury nové vědecké přístupy, klást otázky po speciálním utváření regionální literatury a získávat na ně platné a ověřené odpovědi,
- e) naleptat ideologické povlaky, obklopující zkoumanou materii a ztěžující objektivní bádání,
- f) explicitně vyjádřit přesvědčení, že písemnictví je právoplatným druhem umění.

V rámci výzkumného záměru Morava a svět se konalo několik mezinárodních, národních i komornějších konferencí, kolokvií a seminářů. Kromě odborných časopiseckých článků byly vydány desítky knižních titulů, ať již monografických nebo syntetických, soustavně byla celkem čtrnácti tituly naplňována ediční řada vázaných knih Memoria artis ve vyhrazeném osobitěm grafickém řešení. Výzkumný záměr Morava a svět zahájil systematický výzkum vztahů mezi Moravou a světem, jehož impuls bude dále pokračovat a jehož výsledky položily základy dalšího výzkumu v této nově vymezené oblasti bádání. Následný seznam představuje publikace umělecko-historického modulu týmu Výzkumného záměru Morava a svět.

ŘEŠITELSKÝ TÝM MODULU DĚJINY UMĚNÍ A KULTURY

PHDR. JOSEF BLÁHA

MGR. PETR ČEHOVSKÝ, PH.D.

DOC. DR. ING. PAVOL ČERNÝ

PROF. PHDR. LADISLAV DANIEL, PH.D.

PROF. PHDR. IVO HLOBIL, CSC.

DOC. PAEDDR. ALENA KAVČÁKOVÁ, DR.

PROF. MGR. JAROSLAV MILLER, M.A., PH.D.

DOC. PHDR. MARTIN PAVLÍČEK, PH.D.

PHDR. MAREK PERŮTKA

PROF. PHDR. ROSTISLAV ŠVÁCHA, CSC.

PROF. PHDR. PAVEL ŠTĚPÁNEK, PH.D.

PROF. PHDR. MILAN TOGNER †

MGR. PAVEL WAISSER, PH.D.

PHDR. JANA ZAPLETALOVÁ, PH.D.

A NĚKTEŘÍ DOKTORANDI A SPOLUPRACOVNÍCI KATEDRY DĚJINY UMĚNÍ